

בשבילי הלכה

ע"י הרב הגאון מאיר צבי שפיצר שליט"א

הערות בעניני הלכה. הלכה למעשה יש לשאול לרב

שלח לך
חיוב ציצית

ידוע דברי המרדכי בשבת ויש לו בגד בלי ציצית מותר ללבוש בלי ציצית ואח"כ הוא אונס בקיום המצוה, ואין איסור מה"ת ללבוש בגד בלי ציצית אלא חיוב אחר שלבש להטיל ציצית.

וע' מג"א ריש סי' ח' כי לברכת חלה א"צ לעמוד כי אינו חיוב כ"כ, והוסיף רע"א משא"כ ציצית שאינו משום הנאתו ואינו תיקון בבגד אלא אחר שלבשו חייב לשמים לעשות ציצית. וציין לסי' י"ג ומשמע כוונתו לדברי המרדכי. וע"ש תה"ד.

וע' מס' ציצית מהגר"ח ק"צ"ל עמ' כ"ב מה שהעיר על המ"ב סוס"י י"ב בשם הא"ר לענין שצריך להוריד הבגד לפני שמתקן הציצית ותי' כי המרדכי מודה דמדרבנן אסור, אך העיר אם הטעם רק משום מראית העין א"כ לא שייך זה בעושה הציצית או מתקן הציצית מיד. ובאמת מעיקר דברי הרמ"א שהתיר בשבת משום כבוד הבריות מוכח דאל"כ היה אסור גם בשבת אף דלא שייך מראית העין, ולכא"ל מוכח מעיקר דברי הרמ"א דאין הטעם משום כבוד הבריות.

(וע' ארחות רבינו ח"ג בהשמטות לח"א, עמ' קפ"ט, שהחז"ר"א עצמו תיקן הציצית בעוד הבגד עליו, ודלא כמ"ב הנ"ל. ואם היה המעשה כן רק פעם א', יש לדחות כי היה מעשה בבה"ל ובזה הרי משום כבוד הבריות מודה המ"ב דמותר לתקן בעוד הבגד עליו).

וע' שבת ק"ח ע"ב דרבה איפסיק ליה חוטא דציצית ולא נחית ואתא עד שלא תיקנה, ולפי המ"ב צ"ל שהוריד הבגד ותיקנה.

וע' נמוקי"י ב"מ, ברי"ף ט"ז סוף ע"א, דגם בבגד פשתן מותר להניח תכלת של צמר עליו כשהוא כבר לבוש עם הבגד ולא אמרינן כשמניח ב' כנפות הראשונות דהוי כלאים שלא במקום מצוה.

וע' מג"א י"ט א' אמאי תיקנו ברכת להתעטף ולא על עשיית ציצית, ומ"ש מברכת לקבוע מזוזה ולא לדור בבית שיש בו מזוזה ותי' כי בעלמא קובע מזוזה בזמן שכבר חייב משא"כ ציצית עושה לפני שלובש, וע"ש במחצה"ש דאף להמרדכי אסור ללבוש מדרבנן לפני שנותן הציצית. וכן ע' תשובות וכתבים מהחז"ר"א או"ח כ"ה מאביב.

ואם מתקן הציצית, יש לעיין אי צריך לברך שנית. (וע' מ"ב ח' מ"א דאין מברך, אבל שם איירי שעדיין לא קיים המצוה). ואם כבר קיים המצוה ע' לקמן מ"ב י"ט ג' לברך שנית אחר התיקון. וע"ש מאסף לכל המחנות בשם ארצה"ח בשם ברכ"י דחולק דא"ל לברך בלי מעשה לבישה.

הערות ותגובות בלשה"ק או באנגלית יתקבלו ברצון במייל bishvilleihalacha@themir.org

THIS WEEKS BISHVILEI HAPARSHA IS

לזכות

רפואה שלימה

יוסא רבקה בת בילא נעכא

בתוך שאר חולי ישראל

גיליון שבועי לתלמידי, הוגרי וידידי ועובת מיר

בית מדרש

בשבילי הפרשה
ישיבת מיר ירושלים

553

זמני כניסת העבת

Baltimore, MD.....	8:17	Manchester, UK.....	9:24
Brooklyn, NY.....	8:10	Monsey, NY.....	8:12
Chicago, IL.....	8:07	Montreal, Quebec.....	8:27
Houston, Texas.....	8:05	Passaic, NJ.....	8:12
Johannesburg, S. Africa.....	5:05	Toronto, Ontario.....	8:43
Lakewood/Deal, NJ.....	8:09	Yerushalayim.....	7:11
London, UK.....	9:04	Zurich, Switzerland.....	9:06
Los Angeles, CA.....	7:48		

ביאור הדבר: כתוב "נעשה אדם בצלמנו כדמותנו" (בראשית א), פירש"י: לפי שאדם בדמות המלאכים נברא ויתקנאו בו, לפיכך נמלך בהם". הרי שהאדם נברא כמלאכים שרואים מסוף העולם ועד סופו. וכן איתא "אדם הראשון מסוף העולם ועד סופו היה" ו"אדה"ר מן הארץ עד לרקיע היה" (סנהד רין לח). אלא שע"י החטא מושך אדם מסך על עצמו ומחליש את כוחותיו ואז עיניו אינן רואות עוד כבתחילה. אילו יתקן אדם את עצמו יחזור לדרגתו הראשונה.

על כך נתבעו המרגלים, על שראו את הנפילים לפי מידות גופם ולא הבינו "כי ה' הוא הנותן לך כח לעשות חיל". כל זה בא להם משום שנסתמו עיניהם ולא ראו את הדברים כמו שהם בתחילת יצירתם, לא לגבי עצמם ולא לגבי אחרים. וע"ז נענשו כולם "יום לשנה". ואמנם ויתר הקב"ה על ראייתם כלפי עצמם, אך לא ע"כ שלא הכי רו בגדלות האדם וחשבו שגם בעיני הגויים נראים הם כחגבים.

מון הסבא מסלבודקא זצוק"ל

ונהי בעינינו כחגבים וכן היינו בעיניהם (יג, לג)

בתנחומא: כשראו אותם נתייראו, מיד הלכו ואמרו 'כי חזק הוא ממנו'. אמר רשב"ל הטיחו דברים כלפי מעלה ובאותו עוון גזרו עליהם גזרות קשות וכו'. אמרו 'ונהי בעינינו כחגבים', אמר הקב"ה ויתרתי עליהם, אלא 'וכן היינו בעיניהם' מקפיד אני, וכי יודעים הייתם מה עשיתם אתכם בעיניהם? מי יאמר שלא הייתם בעיניהם כמלאכים? מה גרמו לעצמם, 'כמספר הימים אשר תרתם את הארץ - ארבעים שנה'.

למדנו שחטא המרגלים היה על שראו את הנפילים בגודלם הגשמי ונבהלו מפניהם עד שראו את עצמם כחגבים וחשבו שכך נראים הם גם בעיני הנפילים.

דברי הותיני

ויס דומה לרקיע ורקיע דומה לכסא הכבוד. וביאר: "הנה כולנו לובשים ציצית, ורואים את הים, ורואים את הרקיע - וכ' לום!"

שמע זאת מרן המשגיח ונרעש: אמת נכון הדבר! הלא הציצית באה להזכיר, והתפילין באות להזכיר, "וכוונת כל המצוות שנאמין באלקינו ונודה אליו שהוא בראנו" (רמב"ן סוף פרשת בא), ואת מי מעוררות התפילין, ועל מי פועלות כך המצוות?!

הוסיף מרן רבי יחזקאל זצ"ל: "הרגש" תי שאמונתו אינה אמונה, והתפילין שלי אינן תפילין, והציצית אינה ציצית. ומאז הקדשתי את חיי לקנין אמונה מושרשת ומוחשית!"

הגדש"פ - ידיו אמונה

והיה לכם לציצית וראיתם אתם אתם את כל מצות ה' וגו' (טו, לט)

סיפר מרן המשגיח הגאון הרב יחזקאל לוינשטיין זצלה"ה לתלמידו הגאון רבי ברוך רוזנברג זצ"ל ר"י סלבודקה: כאשר למד מרן המשגיח בראד"ן הגיע מרן המשגיח הגה"צ רבי ירוחם זצוק"ל לכהן בה כמשגיח.

שיחתו הראשונה בישיבה היתה בענייני אמונה, וכך אמר: חז"ל אומרים (מנחות מג:) מה נשתנה תכלת מכל מיני צבעוניים, לפי שהתכלת דומה לים

דברי הימים

מילי דהספידא אחר הסתלקותו של מרן רה"י הגרי"ג אדלשטיין זצלה"ה

סהרורי זה, מדוע דווקא שעה זו יפה היא מכל השעות להביע בה את רגשותיו אלו.

אלא זהו המכוון, כי באהרן קיננה השאיפה להתעלות בכל עת ומצב, כי הנה יכול הוא להתעלות עוד בהקרבת קרבן הנשיאים, ושאיפה זו מקננת בלבו בכל המצבים, אף בקשים ביותר ככל שיהיו. והוא אשר היה באותה העת, זו שהדגיש רש"י 'אז' חלשה אז דעתו, היינו באותה שעה, וביאור הדבר שחפץ הוא להתעלות בכל המצבים ואף באותה השעה שמתיו מוטלים לפניו, היה מיצר על שנבצר ממנו באותה השעה לה משיך ולהתעלות עוד במעלה כקרבות הנשיאים, והיה מיצר על כך, ועל זאת נחמו בהעלאת הנרות. דהם לעולם מול פני המנר רה, אף כשאינן בית המקדש, היינו דבר תמידי, דחלישות דעתו של אהרן הייתה שח"ו שיהיה נקטע המשך ההתעלות בעבודת ה', מחמת שנבצר ממנו ואף בעת אבלותו דעתו הייתה לנצל שעה זו להמשך עלייתו, וניחמו הקב"ה במה שעבודתו תמידית היא, ואף כשאינן ביהמ"ק יהיו ימי החנוכה, וא"ש.

ומעתה מיושבים היטב דברי רש"י, דמה שהקשה הרמב"ן מדוע לא ניחמו בשאר דברים כקטורת ומנחות היינו מחמת שאינם לעולם, ואינם הם נחמה ותשובה כלל לדחלישות דעתו, דזו הייתה עקב שנבצר ממנו להמשיך עוד בסולם המעלה באותה העת, ומה נחמה יש בקטורת ומנחות כנחמת הנרות שהם לעולם. וכן מה שהקשה מה מקום היה לחלישות כלל שהרי קרבנו גדול משל נשיאים היה, שהקריב כל יום, דלהמדוקדק בלשון רש"י צערו היה מה שנפסק עוד רצף מעלתו, ונמנע ממנו להמשיך להיות עולה ומתעלה בעבודה, דאף את עת הצער והקושי חפץ הוא להיות מנצל לעבודת ה', באותה

ובחסד ה' עלינו בטרם נבאר דברי רש"י, יש לנו להקדים מקור דבריו כמש"כ הרמב"ן 'לשון רש"י ממדרש אגדה' בתנחומא (ה) "מה כתיב למעלה מן הענין ויהי ביום כלות משה ויקריבו הנשיאים ואחר כך דבר אל אהרן בהעלותך זה שאמר הכתוב יראו את ה' קדר שיו וכו' את מוצא למעלה אחד עשר שבטים הקריבו ושבט לוי לא הקריב ושבט אפרים וכל הנשיאים הקריבו חוץ מנשיאו של לוי, ומי היה נשיא לוי זה אהרן וכו' ואהרן לא הקריב עם הנשיאים והיה אומר אוי לי, שמא בשבילי אינו מקובל שבט לוי, אמר לו הקב"ה למשה לך אמור לאהרן אל תתיירא לגדולה מזו אתה מתוקן, וכו' הקרבנות כל זמן שבית המקדש קיים הן נוהגין, אבל הנרות לעולם אל מול פני המנורה". למתבונן יהיה נמצא המכוון והמדוקדק בלשון רש"י טובא, ששינה מלשון זו של חז"ל וכתב כך 'למה נסמכה פרשת המנורה לפרשת הנשיאים, לפי שכשר ראה אהרן חנוכת הנשיאים חלשה אז דעתו וכו' ויש לנו להבין מה טעם כתב רש"י הל' שון הזה 'חלשה אז דעתו, ומהו 'אז', האמור.

ובכן אותה העת בסיומם של ימי המלואים יום חנוכת הנשיאים היה, כבר נאמר (ויק' רא' י' ושם) "ויקחו בני אהרן נדב ואביהוא איש מחתתו וכו' ותצא אש מלפני ה' ותאכל אותם וימתו לפני ה'". ויאמר משה אל אהרן הוא אשר דבר ה' לאמר בקרובי אקדש ועל פני כל העם אכבד וידם אהרן" הנה כי זמן קצר קודם לכן הסתלקו לפתע שני בניו, הבה ונתאר לנו את ההתרחשות שהייתה שם. שני בניו מסתלקים בפתע פתאום, ובה בשעת מעשה באים הנשיאים להקריב את קרבנם, 'חלשה דעתו' של האב השכול. זהו המצב הקריטי והחמור ביותר מבחינתו בשעת אבל קשה וכבדה שכזו, אך מדוע חלשה דעתו בדיוק ברגע

באשר עומדים אנו בעוה"ר אחר סילור קו בחטף של מרן ראש הישיבה רבי גרשון זצוק"ל יש לנו להתבונן היטב ללמוד מדרכיו, וליישר אורחותינו, וכידוע אין דרכנו לספר מעשיות, וכמפורסם משם מו"ח מרן ראש הישיבה זצוק"ל שאין יוצאים בזה יד"ח הספד.

חלשה אז דעתו

כתי' (במדבר ח' א') "דבר אל אהרן ואמרת אליו בהעלתך את הנרת אל מול פני המנר רה" וכו' ובפרש"י "למה נסמכה פרשת המנורה לפרשת הנשיאים, לפי שכשראה אהרן חנוכת הנשיאים חלשה אז דעתו שלא היה עמהם בחנוכה לא הוא ולא שבטו, אמר לו הקדוש ברוך הוא, חייך שלך גדולה משר להם, שאתה מדליק ומטיב את הנרות" ע"כ.

ועיין ברמב"ן שהקשה על דברי רש"י "ולא נתברר לי למה נחמו בהדלקת נרות, ולא נחמו בקטורת בקר וערב ששבחו בו הכתוב 'שימו קטורה באפך' ובכל הקרבנות, ובמנחת חבי' תין, ובעבודת יום הכיפורים שאינה כשרה אלא בו, ונכנס לפני ולפנים, ושהוא קדוש ה' עומד בהיכלו לשרתו ולברך בשמו, ושבטו כולו משרתי אלקינו". ועוד בדבריו הקשה "מה טעם לחלישות הדעת הזו, והלא קרב"נו גדול משל נשיאים, שהקריב בימים ההם קרבנות הרבה כל ימי המלואים, ואם תאמר שהיו חובה ונצטוו בהם, וחלשה דעתו על שלא הקריב נדבה כמוהם לחנוכת המזבח, גם הדלקת הנרות שנחמו בה חובה ונצטוו עליה" וכו' היינו שנתקשה בדברי רש"י חדא דהיה לנחמו בשאר דברים כקטורת ומנחות, ועוד שמעיקרא אין מובן כלל מה עניין ומ' קום לחלישות זו, הא קרבנו היה גדול משל נשיאים, שהרי הקריב כל ימי המלואים.

אשר קודם מתן תורה גם אין הם בפרשה, אלא אפי' אלו שלומדים ועוסקים בתורה בה תלהבות ויגיעה, אך כיון שנעשה זה שלא בה כנה הראויה אז עלול להיות אצלם נגרם איזה רפיון, דווקא מחמת שלמדו הרבה תורה.

ובשעת מעשה בעת ששבעים הם ופר רשים למנוחתם, לא ניכר אופן ועומק הר פיון בזה, אבל בשעה שמגיעים לפרוענות השנייה אז מבינים מה הייתה הפרוענות הראשונה, ומבינים את הראשונה ד'ויסעו מהר ה' כאשר 'נתאו תאוה למרוד בה'. אך בשעת מעשה כששבעו מלימודם, שמ חים הם ואין ניכר רק השבע ולא הפורע נות, אך בשעה ש'תינוק ברח' אז אכתי לא היה נראה דחמיר כולי האי, אלא שאח"כ בבריחתו מגיע לדרגה של תאוה למרוד בה'.

ולכך הגמ' כשמבאר מאי הפרוענות אין היא פותחת בביאור פרוענות הראשונה, דשם באותה השעה אכתי אין ניכר כלל, וכי ביכול אין מבינים מה כל כך הפרוענות בזה שנסעו מהר ה', וכדרך החושבים כי אך דבר טבעי שאם למדו כל הלילה ילכו ללון למ חרת, ואח"כ עוד מנוחה, ומגדילים לעשות מנוחה לאחר מנוחה וכו' אך אין מבינים שזה כתינוק הבורח מבית הספר, וזה מתרחש מחמת הרגשתו של אדם כי שבע מלא וג דוש הוא. ובאותה השעה אין הוא מרגיש כלל בהתדרדות, אך אח"כ כשכבר מבין להיכן התדרדר חושב הוא ותולה בסיבות וטעמים רבים, אולם האמת היא כי זו הפרוענות הרא שונה, שהיה שבע ורווי, ונהג כתינוק הבורח.

עקולה כנגד כל המצוות

דבר זה דרך היא בלומד, שאם אינו בא בהכנה לתורה כראוי, ואינו מייקר אותה כנכון, ואם לא מתפלל כפי שצריך להתפלל על תורה, ובלא סיפוק עצום מן הלימוד, אזי אחריתו בתחתית 'תאוה למרוד בה'. שכו המציאות היא שכל שלומד האדם יותר שוב ירצה הוא יותר ללמוד, מאחר ויש הבדל מהותי בין תאוות הגשם לרוחניות, כי האוכל ברעבו יאכל אך כאשר ישבע אף אם ידחק בנפשו עוד בסופו יש גבול לכח שיעור קיבול המאכל בגופו, משא"כ ברוחניות אם לומד כראוי אזי אחר הלימוד רוצה עוד יותר מאשר קודם הלימוד.

ובשביל לזכות לזה צריך הכנה כראוי והתבוננות באהבת ה'. וכדאיתא (שבת ק"ה ע"א) "רבי יוחנן דידיה אמר אנכי נוטריקון

להפסיק בין פרוענות לפרוענות היה לה תחי לה לפרש הפרוענות הראשונה דויסעו מהר ה' ואחר זאת הפרוענות השנייה דתאוותם, ומה טעם מבאר הגמ' תחילה מהי פורע נות השנייה ואחר זאת הפרוענות הראשונה.

והנה הרמב"ן אחר שהק' ג"כ ע"ד רש"י ביאר וז"ל "אבל ענין המדרש הזה מצאו אותו בא גדה שנסעו מהר סיני בשמחה כתינוק הבורח מבית הספר אמרו שמא ירבה ויתן לנו מצות וזהו ויסעו מהר ה' שהיה מחשבתם להסיע עצמן משם מפני שהוא הר ה' וזהו פרוענות ראשונה, והפסיק שלא יהיו שלש פרוענות סמוכות זו לזו ונמצאו מוחזקים בפרוענות וקרא החטא פרוענות אע"פ שלא אירע להם ממנו פרוענות ושמה אלמלא חטאם זה היה מכניסם לארץ מיד" עכ"ל. אלא אכתי יקשה למה פתחה הג' לבאר תחילה פרוענות שנייה ורק אח"כ פרוענות ראשונה דויסעו מהר ה'.

לפי שלמדו הרבה תורה

ובעז"ה נתבונן בזאת ע"ד מש"כ התוס' (שם ד"ה פרוענות) "ואומר ר"י דאין ג"ל כן אלא פרוענות ראשונה כדאמר במדרש ויסעו שנסעו מהר סיני דרך שלשת ימים כתינוק היוצא מבית הספר שבורח לו והולך לו כך היו בורחים מהר סיני דרך שלשת ימים לפי שלמי דו הרבה תורה בסיני אמר הקב"ה לא נסמוך פרוענות לפרוענות אלא נפסוק פרשת ויהי בנסוע הארון". ביאור הדבר דכאשר קיבלו ישראל את התורה לא הייתה מונחת ושמורה להם כבארנק, כי אם נשתוקקו והתאוו לה ול מדו בה הרבה, ואחר זאת ברחו מהר סיני דרך ג' ימים כתינוק הבורח, וזה ביאור דברי המד רש באפ"א ממשכ הרמב"ן שחששו שיתן להם עוד מצוות, דכאן מבואר 'שלמדו הרבה תורה בסיני' רק ברחו כתינוק מחמת שלמדו הרבה.

ביאור הדברים הוא כי אמור בזה יסוד עצום ומחייב, שכאשר לומדים הרבה תורה אזי מסתכן האדם בסכנה שיהיה הוא כתינוק הבורח מבית הספר, שהרי הם בשעה שקי בלו את התורה לא ברחו, אלא למדו תורה הרבה, אך אחר זאת הרגישו כביכול שבעים הם ממנה וברחו מסיני, דבר זה רואים בחלק ממקומות בתקופה זו, אחר מתן תורה, דיש אשר נעשה שם רפיון עד כי פעמים יחשבו כי ימים אלו דאחר חג השבועות ימי בין הזמנים הם, רח"ל. הסיבה לזה מפני שמשתדלים מאוד קודם קבלת התורה, ומתאמצים בה ופעמים מרגישים מעין תחושת 'שבע' לפי שלמדו הרבה תורה. אין הדברים אמורים כלל באלו

העת! וזו מקום יש לה לחלישות, אלא שני חמו הקב"ה בהדלקת הנרות שהן לעולם.

מי שהיה בקרבתו לא יכול היה שלא לחוש בשאיפה הזו, להיות שלם בכל זמן ובכל מצב, להעמיד את התורה, ללמדה לתלמידים, ביומי דפגרי כבימי הזמן, ואף בימי חולשה, וכמי פורסם שאת שיעוריו האחרונים מסר מבית החולים. זה היה מי ששאיפתו לעבוד בכל שעה והיה בדעתה על כל 'אז' שלא יהיה בו שום חלישות ורפיון. זכה וזיכה את ישראל.

הין פרוענות לפרוענות

עוד בפרשתנו כתיב (במדבר י' ל"ה) "ויהי בנסע הארון ויאמר משה קומה ה' ויפ צו איביך וינסו משנאיך מפניך" ובפרש"י "עשה לו סימניות מלפניו ומלאחריו לומר שאין זה מקומו ולמה נכתב כאן כדי להפסיק בין פרוענות לפרוענות" וכו'.

וזה מגמ' (שבת קט"ו ע"ב) ומבוא' שם כך "ת"ר ויהי בנסוע הארון ויאמר משה פרשה זו עשה לה הקב"ה סימניות מלמעלה ולמטה לומר שאין זה מקומה" [פרש"י שאין זה מקר מה שאינה ראויה לכאן דלאו בהליכות מס עות משתעי לעיל מינה אלא בדגלים היתה ראויה ליכתב בפרשת במדבר סיני"] "רבי אומר לא מן השם הוא זה אלא מפני שספר חשוב הוא בפני עצמו" [ופרש"י "לא מן השם הוא זה לא זה השם של טעמי הסימניות דמ קומה הוא, דפרשה זו בתחילת מסע שנסעו מהר סיני איירי, כדכתיב לעיל מינה ויהי בחדש השני בשנה השנית בעשרים לחדש נעלה הענן"] ובגמ' עוד "מאן תנא דפליג עליה דרבי רשב"ג הוא דתניא רשב"ג אומר עתידה פרשה זו שתיעקר מכאן ותכתב במ קומה" [פרש"י "עתידה פרשה זו לעתיד שיהו כל הפרועניות בטלן ולא ידאגו לפרוענות ויצר הרע בטל"] ולמה כתבה כאן כדי להפ סיק בין פרוענות ראשונה לפרוענות שניה".

ושם "פרוענות שניה מאי היא ויהי העם כמתאוונים פרוענות ראשונה ויסעו מהר ה' וא"ר חמא בר' חנינא שסרו מאחרי ה' והיכן מקומה אמר רב אשי בדגלים" ופרש"י "מאחרי ה' בתוך ג' ימים למסעם התאו האספסוף תאוה להתרעם על הבשר כדי למרוד בהקב"ה" והייתה פרוענותם תאוה שנתאו אספסוף כדי למרוד בהקב"ה. אלא דזו היא פרוענות השנייה, ופרוענות הרא שונה היא מה שהיו ויסעו מהר ה'. והנה כאשר הגמ' ביארה דנכתבה זו הפרשה כדי

להיות ח"ו 'תינוק הבורח' לכך אומר "גם עבדך נזהר בהם" היינו כי גם עם כל הדברים רים יכול ח"ו להסתכן בלהיות תינוק הבורח.

כאשר אנו מדברים על רבי גרשון זצוק"ל אין מתאים מזה שכן הוא היה 'רעב' היה לו רעב תמידי ל'עוד' אף פעם לא הרגיש שבע בתורה, לא שבע בתפילה, וירא"ש, לא שבע במידות טובות, והרעב הזה הוא שעמד לו להגיע לאן שהגיע, גם בבוקרו של יום פטירתו עוד הכין את השיעור לתלמידים. והוא קיים בעצמו 'גם עבדך נזהר בהם' שתמיד היה חרד שלא יהיה שום דבר הנעשה מתוך 'מלומדה' והרגל.

ביאור נוסף יש לזה הביאו (בנה"ח ש"א פרק כ' בהער') "וסיים שם גם עבדך נזהר בהם בשמרם עקב רב ונזהר מלשון יזהירו וכו'. היינו שע"י ששמר כל המצות המכוונים נגד כל אברי האד' נזדכך נפשו וגופו. עד שגם בע"קבו הי' אור וזהר רב". וכדאי' בגמ' (ב"ב נ"ח ע"א) "ר' בנאה הוה מציין מערתא וכו' כי מטא למערתא דאדם הראשון יצתה בת קול ואמ' רה נסתכלת בדמות דיוקני בדיוקני עצמה אל תסתכל הא בעינא לציוני מערתא כמדת חי' צונה כך מדת הפנימית וכו' א"ר בנאה נסתכ' לתי בשני עקביו ודומים לשני גלגלי חמה" וזה היה זהרו של אדה"ר אחר החטא בכ"ז הגיע לדרגתו ומעלתו בזה, וזה שאמר דהמע"ה "גם עבדך נזהר בהם" מלשון זוהר מזהיר.

וכאשר קיים בעצמו 'נזהר בהם' שלא להיות ח"ו יום א' דומה לחבירו, רק תמיד ברעב תמידי עוד הוא מבקש, אזי ראו כולם כי זכה לקיים בעצמו את הפי' הב', שהיה 'מזהיר' וזרח אורו בכל העולם, באשר נזדכך גופו ונפשו.

ועומק דבריו דכמו שיש לאדם איברים שבראו הקב"ה עמהם, הלא לא יחשבו הם לו כמעלה יתירה, מחמת דזו יצירתו כך היא, שברא הקב"ה לעולמו דבלא האב"רים הרי האדם הוא בעל מום, דזו יצירתו. כן אנו נוצרנו ללמוד תורה הרבה, ולע"מול בה, ובחסרון זה הרי אנו כבעלי מומין. ומה א"כ האזהרה 'אל תחזיק טובה לעצ'מך' הרי זו חובתנו ומה שייך שיחזיק טובה, היינו להזהיר דאם יחזיק טובה לעצמו יכול ח"ו להיות בסופו תינוק הבורח, ע"י ששבע הוא, וזה הפשט ויסעו מהר ה' היינו שהיו שבעים ומש"כ הלכו וברחו כתינוק הבורח.

גם עבדך נזהר בהם

העצה לזה ע"י שירגיש האדם היטב כי 'חיי עולם נטע בתוכנו' וכדתנן (אבות פ"ג מ"ד) "חביבין ישראל שניתן להם כלי חמדה חבה יתרה נודעת להם שניתן להם כלי חמדה שבו נברא העולם שנאמר כי לקח טוב נתתי לכם תורתי אל תעזבו" וכאשר מפנים אדם את זה אזי ניגש הוא לתורה בצורה אחרת, ולא נעשה מלומדה. אך אם ח"ו לומדים באופן של מלומדה ויש אפי' שמעיינים באופן של מלומדה, וח"ו כאשר ירגיש כי למד הרבה יהיה עלול לברוח, כתינוק, כשדוד המלך משבח את התורה (תהלים י"ט) "תורת ה' תמימה משיבת נפש עדות ה' נאמנה מחכי מת פתי, פקודי ה' ישרים משמחי לב, מצות ה' ברא מאירת עינים, יראת ה' טהורה עומ' דת לעד משפטי ה' אמת צדקו יחדיו, הנח' מדים מזהב ומפז רב ומתוקים מדבש ונפת צופים, גם עבדך נזהר בהם". היינו שאף אחר כל השבחים האלו עדיין היה יכול

אנא נפשי כתבית יהבית" וכאשר ירגיש את ההנאה מן הלימוד, וידע שעוסק במצ' ווה הכי חשובה שציווה לנו הקב"ה, וכמר בא בשאג"א (סי' ס"ט) "דהעוסק בתורה יש לו שמחה שמקיים מצוות המקום במצוה החביבה ושקולה לפני המקום כנגד כל המ' צות" דאין מצווה שחביבה לפני הקב"ה יותר מעסק התורה. וזו ההיכי תימצי הבלעדית לי דבק בהקב"ה. ויש לדעת כי אין האמור הוא בקניית מעלה יותר או פחות, שלא יחשוב האדם כי הללו 'מותרות רוחניות' אין זאת כי אם הכרח, דבלא"ה יש לו לאדם סכנה גדר לה שיבוא בזה לגרום רצון למרידה בהקב"ה.

וכדתנן (אבות פ"ב מ"ח) "רבי יוחנן בן זכאי קבל מהלל ומשמאי הוא היה אומר אם למדת תורה הרבה אל תחזיק טובה לעצמך כי לך נוצרת" ומבאר המהר"ל בדרך חיים (שם) "פי' רוש כי אין ראוי לאדם כאשר למד תורה הרבה שיחשוב שעשה דבר החסידות שהחסידות הוא שעושה דבר שאינו ראוי לפי הדין על זה אמר שאין הדבר כך שהאדם נברא מתחילת בריאתו על זה ללמוד תורה, וכל הנבראים נבראו בדין ובמשפט וכדכתי' "כי כל מעשה אלקי' אין להוסיף ואין לגרוע ממנו" פירוש כי מה שברא הקב"ה ברא במדת הדין כמו שנאמר בכל מעשה בראשית שם אלקי' שהוא מדת הדין, וכל אשר ברא בדין אין להוסיף ואין לגרוע ממנו כאשר ברא אותו בדין, ולכך אמר שאין ראוי לאדם להחזיק טובה לעצ'מו שעשה דבר שהוא טוב דהיינו דבר שאינו מצד הבריאה בעצמה, אבל לכך נוצר האדם כמו שנוצר האדם שיאכל וישתה ודבר זה בטבע בריאתו וכן נוצר האדם שילמוד בעמל"

Parashas Shelach

PARSHA PREVIEW

Below is an English adaptation of this weeks' Parsha Preview which can be heard live every Wednesday at 2:15 PM

Can YOU Replace the Tree?

Harav Hagaon Meir Wahrsager Shlita

In this week's parashah, Moshe Rabbeinu sends the meraglim to investigate and explore Eretz Canaan, to see if they could conquer it. He instructs them to check for specific details, such as how strong the people are. I would like to focus on one detail that he highlights: ומה הארץ והשמנה הוא אם רזה היש בה עץ אם אין

What does it mean to check whether the land contains a tree? Rashi, citing the Gemara (Bava Basra 15), explains that this is a metaphor for a righteous person whose merit could protect the entire land, making it impossible for Klal Yisrael to conquer it.

This is a fascinating insight into the power, influence, and impact of an adam gadol. We would never think that one of the things a military strategist should check when coming to conquer a land is whether there is a righteous individual there. Yet Moshe Rabbeinu recognized the significance of an adam gadol's presence.

Later on, when Yehoshua and Kalev report the truth about Eretz Yisrael, they urge Klal Yisrael, אל תיראו את עם הארץ כי לחמנו הם סר צלם מעליהם – do not fear them, because their "shade," their protection, has been removed. Rashi, again citing the Gemara in Bava Basra, explains that this "shade" was Iyov, the righteous person who had lived in Eretz Yisrael but was no longer alive. Now that he was gone, the inhabitants of Eretz Canaan no longer enjoyed his protection, which could have prevented Klal Yisrael's from conquering Eretz Yisrael.

That's the power of one adam gadol.

What exactly is the nature of the protection

conferred by an adam gadol?

The Torah's wording is precise, and the metaphor it uses of a tree that gives shade is extremely apt. The trunk of a tree stays in one place and does not move outwards, but its branches protrude, and it is able to shield people from the heat and brightness of the sun. Those who stand under the tree and benefit from its shade feel connected to the tree, because they feel its shade and are under the tree's influence, which goes beyond the actual tree.

Under His Shade

This is a fitting description of an adam gadol.

The power and influence of an adam gadol are not necessarily direct. Often, when we think of influential people, we think of people whose influence is directed outwards. They'll go out and rally other people, with lots of fanfare and neon lights, trying to produce a massive impact.

A tree, however, builds something sturdy from the inside.

It takes much longer to grow a tree than to grow a flower or a blade of grass. A flower can grow in ninety days, while a tree might take twenty or thirty years, in a process that involves a tremendous amount of work. As the tree expands within its own dalet amos, however, its indirect effect – known as shade – extends to all those around it. It's not the tree itself that is affecting others, but the influence and connection that it naturally has upon its surroundings. Similarly, an adam gadol has a natural, if indirect, effect on his surroundings.

This understanding of the effect of an adam gadol is reflected in the following statement of the Rambam (Hilchos Yesodei HaTorah 7:7) regarding a navi: הנביא אפשר שתהיה נבואתו לעצמו בלבד להרחיב לבו ולהוסיף דעתו עד שידע מה שלא היה יודע מאותן הדברים הגדולים. Nevuah is usually transmitted to a prophet to be told over to Klal Yisrael, but at times, says the Rambam, a navi receives a nevuah that is only for himself, to broaden his understanding of Hakadosh Baruch Hu and His wisdom.

This seems puzzling.

Isn't the whole point of nevuah to send a message to Klal Yisrael? The very word "navi" connotes someone who speaks. When Moshe complained that he had a speech impediment and therefore could not speak to Pharaoh, Hashem responded, וְאַהֲרֹן אֲחִיךָ יְהִי נְבִיאָךְ. Rashi interprets the word נְבִיאָךְ as related to the phrase נִיב שְׁפָתַיִם, meaning speech. A navi is called that because he speaks the word of Hashem to the people. How, then, can someone be a navi if he merely receives the word of Hashem for himself?

Rav Moshe Mordechai Shulzinger zt"l, a talmid muvhak of R' Yechezkel Abramsky, quoted the following explanation from his rebbi. Indeed, a navi speaks the word of Hashem, but he speaks it from his own dalet amos. He is a person who elevates himself. The very ability of a human being, made of flesh-and-blood, to know all of Torah and center his entire life around matters of the spirit is so phenomenal that it veritably screams out to others, who then want to join him and take refuge in his shade.

This is the impact of an adam gadol.

This idea gives rise to a new understanding of the passuk כָּל עֲצֻמֹתַי תִּאֲמַרְנָה ה' מִי כְמוֹךָ (Tehillim 35:10). Dovid Hamelech did not have to announce, ה' מִי כְמוֹךָ. His very being – his self-discipline, his refinement of character – screamed it, and that had a powerful effect on his surroundings. That effect mirrors the impact of a tree and its shade.

A Guf of Torah

I believe that this concept is something we need to contemplate at this time, which is within the shloshim of Rav Gershon Edelstein zt"l. I had no personal connection to him; I don't know if I ever saw him, and I certainly did not know much about him during his lifetime. But, like the rest of Klal Yisrael, since his petirah I am trying to learn about him.

The Chazon Ish writes in his letters that the chachmei Yisrael, the gedolei haTorah, are themselves Torah. In other words, the life of a

true adam gadol is like a masechta in Shas. You have to learn him up as you would learn a Tosafos, because he is Torah.

Based on some hespedim that I've heard, and the vibes that I got over the years, what emerges is the description of an ilan. Rav Gershon was a person who lived a very simple life, with no fanfare. He was not a person who made waves or ran around rallying people to his shiur. But he himself exhibited a rare consistency and steadiness, and was constantly working on himself and his middos. This is a person who, until the age of a hundred, constantly talked about mussar, which means he himself was working on refining his middos and perfecting all areas of avodas Hashem.

He was not seeking the glamour of being a rosh yeshiva. Rather, in every position he occupied, in every shiur he gave, and in every connection he had with his talmidim and his wife and family, he perfected himself to the utmost. He just kept on building and building and building himself, within his own dalet amos, to the point that he became a huge tree with enormous influence. Eventually, he became the final word, serving as the leader of the Torah community of Eretz Yisrael, and perhaps the world at large.

This happened subtly, automatically, by spilling over. He built himself into this towering person, to the extent that anyone who entered his surroundings felt the influence of what it means for a person's daas to rule over the rest of his being, with unparalleled consistency.

It's All About Consistency

The story we are hearing is the story of his consistency. His daily shiur, which was a shiur iyun – not a daf yomi shiur – was given every single weekday, including Friday and bein hazmanim, to whoever was in attendance. I am sure fewer bachurim came to hear the shiur on certain days, but for him there was no such thing as a day off.

I've heard some people say that he was a robot, a machine. That's an easy way to write off a person so that you won't be influenced by them at all; what he did has nothing to do with you. But there's no such thing as a human being who's a robot. Rav Gershon was a flesh-and-blood human being who also needed nourishment and enjoyment. But what energized him was Torah, avodas hamiddos, avodas Hashem. He focused on rising above human impulses, becoming a finer person, thinking about another individual, running away from kavod, and living with tzniyus. By doing this consistently and steadily, for years and years and years, he transformed himself into a huge tree.

The effect of this tree's shade was such that when people entered his surroundings, they felt a yearning to be part of that greatness and majesty. This is the impact and influence of an adam gadol.

This is a lesson we can all glean from Rav Gershon. Every person wants to have an impact on others; it's a human need. But so many people look to do this in an outward way. They want to start a new shiur, write a new magazine, and embark on other outside projects. Without detracting from anyone's attempt at making an impact, perhaps we can look at Rav Gershon's model as a modus operandi. We, in our own dalet amos, can become a better parent, a more honest person, a person who works on developing better middos. This requires consistency, and yes, it's the harder way.

Take something and work on it consistently. Take on a limud and be consistent about it. Work on tefillah consistently. Work on your middos, work on tzniyus, with consistency. By working consistently, in your own dalet amos, you can achieve rare gadlus – because it's rare for someone to demonstrate such consistency.

Make yourself a big person in your own dalet amos. Become an ilan, like Rav Gershon. During this time when his shade has been removed from us, let us take hold of his influence and try to emulate him by becoming our own ilanot, so that we can retain his protective shade forever.

It should be l'ilui nishmaso.

Gut Shabbos.